

แนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีตามทัศนะของประชาชน ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้*

THE WAY OF PEACEFUL CO – EXISTANCE IN COMPLIANCE WITH THE SOUTH REGION’S PEOPLE OPINION

เดชชาติ ตรีทรัพย์

Detchat Treesap

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์

Mahamakut Buddhist University Sridhammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: detchat2508@hotmail.com

บทคัดย่อ

ในการศึกษา เรื่องนี้สืบเนื่องมาจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เขตจังหวัดชายแดนใต้ โดยเฉพาะจังหวัดปัตตานียังคงมีเหตุการณ์ของความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องและคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรจะสอบถามและสัมภาษณ์ทัศนะของประชาชนในจังหวัดปัตตานีว่ามีแนวทางในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีได้อย่างไร โดยกำหนดวัตถุประสงค์เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและบริบทของชุมชนในจังหวัดปัตตานี แล้วค้นหาปัจจัยในการส่งเสริมและการสร้างแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธี เพื่อนำไปสู่การจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติวิธี

ดังนั้นจึงดำเนินการวิจัยด้วยการออกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างของคำถามอย่างชัดเจน โดยใช้ขนาดประชากร ตัวอย่าง ในการตอบแบบสอบถาม 405 ตัวอย่าง และประชากรตัวอย่างในการสัมภาษณ์ อีก 34 ตัวอย่าง พร้อมกับหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการพิสูจน์สมมติฐานด้วยค่า t-test และOne way Anova

* Received 26 March 2019; Revised 24 April 2019; Accepted 24 April 2019.

ผลการศึกษาพบว่า

ประชากรส่วนใหญ่ในปัตตานีนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 86.25 และมีชาติพันธุ์มลายู โดยตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ตั้งของจังหวัดปัตตานีมาเป็นเวลานาน ส่วนความขัดแย้งและความรุนแรงได้เกิดขึ้นมาตั้งแต่ยุคปฏิรูปการปกครองในรัชกาลที่ 5 และการสร้างเป็นรัฐนิยมในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามเพราะ ฉะนั้น จึงทำให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งหรือมีความคิดต่างมาอย่างยาวนาน เป็นเหตุให้ทัศนคติของประชาชนต่อกรณีดังกล่าวอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากในการไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและผู้อ่อนโยนและไม่แบ่งแยกความแตกต่างทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมของประชาชนแต่ละกลุ่มเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติวิธี

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุและการนับถือศาสนาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยความแตกต่างทางด้านเพศ ระดับการศึกษา ภาษาท้องถิ่น อาชีพ และรายได้ของครัวเรือนมีความคิดเห็นไม่แตกต่าง

แนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธี คือ การสร้างความสมานฉันท์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนโดยการทำกิจกรรมการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศาสนา และส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามโดยผ่านระบบการศึกษาและไม่เลือกปฏิบัติ

ผลจากข้อเสนอแนะ คือ การวิจัยหรือศึกษาในด้านความเชื่อหรืออุดมการณ์ในด้านการปกครองของกลุ่มผู้อ่อนโยนและไม่สงบในพื้นที่ และการเกิดอุดมการณ์การอ่อนโยนและไม่สงบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาต่อไปอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: แนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน, สันติวิธี, จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This research was from the situation of conflicts in Southern borders provinces especially in Pattani. Researches agreed to question and interview people in Pattani how to support peaceful living together. The conclusions of objectives were to study problems and contexts of community in Pattani, to

explore factors of supporting and making a guideline to support a peaceful living together, as well as to produce a handbook for people to practice for peaceful living together.

The research operations were designed to use questionnaire and structured interview. There were 405 samples for gathering questionnaires and 34 samples for interview. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA.

The research findings were revealed

Most of people in Pattani believe in Isalan 86.25%, and Malayan Nationality. The conflicts and violence have been occurred since the reformation of King Rama V and in the time of state convention of Field Marchal Plaek Phibunsongkharn. Therefore, there is the feeling of conflicts for a long time. People's idea are in the highest level to avoid the force to solve the problems both from the government sectors and terrorists, as well as, not to make the differences in religions, traditions, and cultures of people for the purpose of peaceful living together.

For the test of hypotheses, it was revealed the differences in age and belief of religion had significant opinions in supporting a peaceful living together at the 0.05 level. On the other hand, differences in sex, education, dialectic language, occupation, and family income had no significant opinions.

A guideline of supporting a peaceful living together is to building a unity between the government sectors and people by means of conducting a solution problem activity together, making clear understanding about the principle of religions, and supporting a mutual understanding between people among Thai Buddhist and Thai Muslims by using education system equally.

Results from the suggestion are to research or study on belief or ideal of local terrorists and the beginning of terrorism which are the information for a systematic solution problem.

Keywords: The way of peaceful co – existence, Compliance, The south regions

บทนำ

การวิจัยเรื่องแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีตามทัศนะของประชาชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ดูเหมือนจะมีเนื้อหาที่กว้างและลึกจนยากที่จะหาคำตอบได้ในระยะเวลาที่จำกัดแต่คณะผู้วิจัยได้ตีกรอบและขอบเขตของการวิจัยให้แคบลง และกระชับเนื้อหาให้ชัดเจนเพียงจังหวัดปัตตานีโดยจะมีข้อมูลบางส่วนที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงถึงจังหวัดยะลา นราธิวาส สตูล และจังหวัดสงขลาบ้างเพื่อต้องการชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งในประวัติศาสตร์ และปัจจุบันที่ยังคงมีความผูกพันจนไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดสตูล และ 4 อำเภอในจังหวัด สงขลา ได้แก่ อำเภอเทพา อำเภอนาหวี อำเภอสะบ้าย้อย อำเภोजะนะ เป็นพื้นที่ที่รัฐบาลไทยต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคง เนื่องจากเป็นดินแดนที่หมิ่นเหม่ต่อการแตกแยกระหว่างคนในชาติ และบั่นทอนความมั่นคงของชาติเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้ ยังเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือประชากรร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลาม มีบทบัญญัติกำหนดวิถีชีวิต การประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ต้องยึดถือตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด ภาษาที่ใช้เป็นภาษามลายูท้องถิ่น นอกจากนี้ ประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นชาวไทยมุสลิมก็ยังคงมีความแตกต่างกับชาวไทยพุทธที่อาศัยอยู่ใน 5 จังหวัดด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา อาหารการกิน การแต่งกาย เป็นต้น (พล.ต. ต. ธานี ทวีศรี, 2548) รัฐบาลจึงให้ความสำคัญเป็นพิเศษที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยได้กำหนดนโยบายและองค์กรแก้ไขปัญหาไว้เป็นการเฉพาะ ได้แก่ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 จวบจนถึงปัจจุบัน ได้มีการทบทวนปรับปรุงแก้ไขมาแล้วหลายฉบับ มีผลทำให้สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่

เดิมอยู่ในสภาพที่ไม่สงบ มีความหวาดระแวงระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งมีปัญหาคณภาพชีวิตของประชาชนได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันถือว่ายังไม่ประสบความสำเร็จในระดับที่ทุกฝ่ายพึงพอใจจะเห็นว่าสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะต้องมีทิศทางของการพัฒนาที่มั่นคงอย่างยั่งยืน

จากหลักฐานทางโบราณคดีและข้ออ้างอิงทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ได้ยืนยันว่าตลอดปลายแหลมมลายูหรือที่ตั้งของ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลานั้น ได้เป็นที่อาศัยของมนุษย์ชาติพันธุ์หนึ่งซึ่งเรียกว่าชาติพันธุ์มาเลย์หรือมลายู โดยตั้งเป็นชุมชนและเมืองอยู่ริมทะเล หรือชายฝั่งทะเลตลอดคาบสมุทรมาเลย์ทั้งฝั่งตะวันตกคือเมืองไทรบุรี มะละกา และฝั่งตะวันออกคือ เมืองปัตตานีและมาเลเซีย เพราะได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนแถบนี้มาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 แล้วเป็นอย่างน้อย ซึ่งรู้จักกันในนาม “ลังกาสุกะ” และขณะนั้นคนในชุมชนยังคงนับถือพุทธศาสนา ผสมผสานกับศาสนาฮินดู ตามหลักฐานทางโบราณคดี คือ พระพุทธรูปและพระธรรมจักรในจังหวัดปัตตานีและยะลา (ฉวีวรรณ ประจบเหมาะและวัลย์วิภา บุรุษรัตนพันธุ์, 2544)

ส่วนชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูหรือที่กล่าวไว้ในเบื้องต้นว่าเป็นชาติพันธุ์มลายู จะมีประวัติความเป็นมาที่แตกต่างจากมุสลิมเชื้อสายอื่น ๆ ตรงที่ว่ามุสลิมกลุ่มอื่น ๆ ในประเทศไทยส่วนมากเป็นลูกหลานของบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นผู้อพยพมาจากดินแดนอื่น ๆ เป็นต้นว่า มาจากชาวเปอร์เซีย ชาวอินเดีย – ปากีสถาน ชาวปาตาน ชาวจาม ชาวจีนยูนาน และชาวขวา ซึ่งมาตั้งรกรากกระจายตามภูมิภาคในดินแดนที่เป็นประเทศไทยส่วนมุสลิมเชื้อสายมลายูหรือชาติพันธุ์มลายู ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนเดิม แต่ถูกผนวกเข้ามาในประเทศไทยด้วยเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เพราะฉะนั้นชนดั้งเดิมตั้งแต่เมืองสตูล ปัตตานี มาเลเซีย และสิงคโปร์ ล้วนแต่มีชาติพันธุ์เป็นชาวมลายู พุทธภาษามลายูและอักขระยาวี (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสตูล, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอารง สุทธาศาสตร์ ที่ได้ค้นพบลักษณะพิเศษเฉพาะของประชาชนในสี่จังหวัดภาคใต้คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ว่า”...ประชาชนในท้องถื่นนั้นนับถือว่าตนเองมีเชื้อชาติและสัญชาติมลายูจึงนิยมพูดภาษามลายู ศึกษาภาษามลายูและยึดประเพณีท้องถื่นที่ใกล้เคียงกับชาวมลายู...” (อารง สุทธาศาสตร์, 2519)

อย่างไรก็ตามภาษามลายูหรืออีกซึ่งหนึ่งเรียกว่าภาษามาเลย์ท้องถื่น ได้ฝังรกรากอยู่ในชุมชนดังกล่าวมายุคดึกดำบรรพ์ และเชื่อก่อนที่พ่อขุนรามคำแหงจะได้ประดิษฐ์อักษรไทย

เสียอีก เพราะจากอิทธิพลของภาษามลายูนั้น ได้มีปรากฏอยู่ในวรรณคดีไทยมากมาย หรือ แม้แต่โครงสร้างของภาษาที่ใช้ในสิ่งจังหวัดภาคใต้ทั้งหมดก็คือ โครงสร้างของภาษามลายูนั่นเอง ดังนั้นภาษามลายูท้องถิ่นหรือภาษามลายู จึงเกิดขึ้นพร้อมกับชาติพันธุ์มลายูซึ่งเป็นชนชาติดั้งเดิมที่อาศัยอยู่คาบสมุทรมลายูหรือจังหวัดสตูล ปัตตานียะลา นราธิวาส ตลอดจนประเทศไทยมาเลเซียและสิงคโปร์ ส่วนศาสนาอิสลามนั้นได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชาวมลายูในช่วงของศตวรรษที่ 12 ตามที่กล่าวมาข้างต้น ในที่สุดภาษามลายูได้กลายมาเป็นภาษาของศาสนาอิสลามของประชาชนเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์มลายูเท่านั้นส่วนภาษาอาหรับแท้ ๆ ก็มีอยู่ในพระมหาคัมภีร์อัล กุร อาน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของศาสนาอิสลามแต่ประชาชนโดยทั่วไปอ่านไม่เข้าใจ นอกจากการท่องหรือสวดตามอักษรจึงไม่ได้แตกต่างไปจากชนชาติไทยเลย กล่าวคือชาวไทยทุกคนพูดภาษาไทยแต่ภาษาไทยอาจผิดเพี้ยนไปบ้างตามท้องถิ่นของคนในแต่ละภูมิภาคแต่ชนชาติไทยส่วนใหญ่จะอ่านและฟังไม่เข้าใจภาษาบาลี ซึ่งเป็นภาษาของศาสนาพุทธยกเว้นการสวดตามตัวอักษรเช่นกัน ทั้งนี้เพราะศาสนาพุทธได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชนชาติไทยภายหลังจากที่ชนชาติไทยเหล่านั้นได้ตั้งรกรากอยู่ในภูมิภาคนี้เช่นกัน (อารง สุทธาศาสตร์, 2519)

ในการวิจัยครั้งนี้คณะวิจัยได้ศึกษาเฉพาะกรณีของจังหวัดปัตตานีซึ่งถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และอารยธรรมเจริญรุ่งเรืองมาเป็นเวลานาน อันเนื่องจากความเหมาะสมของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ซึ่งติดทะเลมีอ่าวที่สามารถกำบังคลื่นลมและเป็นที่พักจอดเรือสำหรับเป็นจุดนัดพบของพ่อค้าและนักเดินเรือจากโลกตะวันตกและตะวันออก โดยเป็นที่รู้จักกันในนาม อาณาจักร”ลังกาสุกะ” หรือ หลังหยาชูว ตามเอกสารจีนมาตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษ ที่ 1 หรือประมาณเกือบ 2000 ปี ที่ผ่านมาระหว่างพุทธศตวรรษ 12 – 16 ศูนย์กลางการปกครองของลังกาสุกะ อยู่บริเวณเมืองโบราณยะรัง โดยมีเมืองโกตามหลิฮัย เป็นเมืองหลวงและศูนย์กลางการปกครอง เพราะมีความเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุดดังปรากฏร่องรอยฐานเจดีย์ในพุทธศาสนาจำนวนมากกว่า 30 แห่ง ในพื้นที่ประมาณ 9 ตารางกิโลเมตร (แผนพัฒนาจังหวัดปัตตานี, 2560)

ต่อมาถึงพุทธศตวรรษที่ 18 – 19 ปรากฏเมืองท่าแห่งใหม่ชื่อ “ปะตานี”มีเรือสินค้าจากชาติต่าง ๆ ได้แก่ โปรตุเกส ออลันดา อังกฤษ สเปน ญี่ปุ่น จีนอินเดีย ชาว อาหรับ และ เปอร์เซีย มาจอดแวะพักและทำการค้าขายเป็นจำนวนมาก ประกอบกับอาณาจักรลังกาสุกะเริ่มเสื่อมลง ชายฝั่งทะเลตื่นเงินแม่น้ำเปลี่ยนทางเดิน ศูนย์กลางความเจริญแห่งใหม่จึงย้ายมา

อยู่ที่ปะตานี (ต่อมาเรียกปัตตานีและปัตตานีในที่สุด) ในเวลานั้นปัตตานีเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาอิสลามที่สำคัญของภูมิภาคนี้ และเป็นที่รู้จักในชื่อ “ปัตตานีदारุสลาม” จนได้รับการเรียกขานกันว่า “ระเบียงเมกะ” จนต่อมาในปี พ.ศ. 2351 ปัตตานี แบ่งการปกครองออกเป็น 7 หัวเมือง ได้แก่ เมืองตานี ยะหริ่ง หนองจิก สายบุรี ระแงะ รามันห์ และยะลา ในปี พ.ศ. 2388 ศูนย์กลางการปกครองของเมืองปัตตานีได้ย้ายมาอยู่ที่จะบังติกอ ติดกับแม่น้ำปัตตานีในปัจจุบัน ส่วนศูนย์กลางการค้าในระยะแรกอยู่ใกล้ปากแม่น้ำบริเวณหัวตลาดย่านชาวจีนหรือไชน่าทาวน์ในสมัยนั้น เมืองปัตตานีแห่งใหม่จึงเจริญเติบโตมากระทั่งบัดนี้ สำหรับหัวเมืองอื่นสมัยเดียวกันได้แก่ สายบุรี หนองจิก และยะหริ่ง ซึ่งปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดปัตตานี ส่วนระแงะเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนราธิวาส และรามันห์ (ปัจจุบันชื่อรามัญ) เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดยะลา (แผนพัฒนาจังหวัดปัตตานี, 2560)

จากกระบวนการสร้างชาติและการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ไข่มุกอุทัยวาลี และคณะ ได้ศึกษาพบว่าเป็นความพยายามในการสร้างรัฐสยามในขณะนั้นให้เป็นเอกภาพโดยเปลี่ยนจากยุคเมืองปัตตานี เป็นมณฑลปัตตานี พร้อมกับการทำลายสัญลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และทำลายการปกครองตนเองของชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่เคยมีบทบาทในการปกครองมาก่อน และเริ่มมีความรุนแรงมากขึ้นในยุคของจอมพล ป. พิบูล สงคราม ที่ใช้นโยบายรัฐนิยมจนเกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต กระทบโดยตรงต่อวัฒนธรรมและกฎหมายอิสลามมีกระบวนการอพยพคนในเมืองปัตตานีไป ประเทศมาเลเซียจนเกิดเป็นกลุ่มต่อต้านต่อนโยบายดังกล่าวขึ้นกลายเป็นขบวนการผู้นำพลัดถิ่นที่อาศัยความรู้สึกชาตินิยมมลายู รวมตัวเป็นสมาคมชาวมลายูแห่งเมืองปัตตานี เพื่อเรียกร้องการปกครองตนเองในที่สุด (ไข่มุก อุทัยวาลี และคณะ, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุษบง ชัยวัฒนาและคณะกล่าวคือ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้้นั้นมาจากปัจจัยเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การศึกษา และทรัพยากรในท้องถิ่นอันเนื่องมาจากการบริหารจัดการไม่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ กระบวนการยุติธรรม มีความอ่อนแอไม่สามารถให้ความเป็นธรรม และสิทธิพึงได้รับแก่ประชาชนในพื้นที่ได้ การบังคับใช้กฎหมายที่เกินเลยขอบเขตและมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน (บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และคณะ, 2552) ความขัดแย้งต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นพร้อมกับเพิ่มความหวาดระแวงกันมากขึ้นดังที่บันทึกไว้ ละมะฮุน และคณะศึกษาพบว่ามาจากสถานการณ์ภายนอกเข้ามากกระทบโดยเฉพาะการก่อการ

ร้ายสาทกลกลุ่มขบวนการก่อการร้ายทั้งในเอเชียและตะวันออกกลางที่ได้อาศัยความเป็นอิสลามเข้าไปเกี่ยวข้องกับการสร้างความรุนแรง ตีความคำสอนของศาสนาอิสลามไปในทางที่ผิดจากเป้าหมายที่เป็นจริงตามนิกายของอิสลาม และนำความเข้าใจผิดนั้นเผยแพร่แก่สังคมจนเป็นเหตุให้ชาวมุสลิมตกเป็นเครื่องมือของการก่อเหตุรุนแรงด้วยความเข้าใจในหลักการที่ผิด ทำให้คนทั่วไปในศาสนาอื่นกลัวความเป็นอิสลามและกลัวชาวมุสลิม กลายเป็นปัญหาใหญ่ของการสร้างสะพานสู่การเรียนรู้และความเข้าใจระหว่างกันของคนไทยในปัจจุบันและอนาคต (บัณฑิตย ละครอุณ และคณะ, 2552) เพราะหลังจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีความรุนแรงเกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ ไม่ว่าจะเป็นการลอบวางระเบิด การซุ่มโจมตี การลอบสังหาร การเผาบ้านเรือน สถานที่ราชการ ทั้งนี้เพื่อสร้างความหวาดกลัวและผลักดันให้ประชาชนออกจากพื้นที่ รวมทั้งการโฆษณาชวนเชื่อ การบิดเบือนข้อมูลเพื่อสร้างความแตกแยกระหว่างประชาชนชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมและชาวไทยมลายูมุสลิม จนสามารถประเมินสรุปสถานการณ์ได้ว่า หมู่บ้านเป็นจุดแตกหักของการแก้ไขปัญหาคความไม่สงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้น โดยมีสาเหตุสำคัญของการเกิดสถานการณ์ คือ

1. ผู้ก่อเหตุใช้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของอาณาจักรมลายู ปัตตานี ปลุกกระดมปลุกฝังแนวคิดแบ่งแยกดินแดนเป็นรัฐปัตตานีดาร์สลาม
2. ใช้การบิดเบือนหลักคำสอนทางศาสนาในการต่อสู้
3. ปัญหาทางสังคมจิตวิทยา อันเป็นผลมาจากความแตกต่างทางภาษาสังคมวัฒนธรรมและศาสนา
4. ปัญหาพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่ อาทิ ปัญหาทางเศรษฐกิจความยากจน รายได้น้อย และว่างงาน ปัญหาความคับแค้นทางจิตใจจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมและการสร้างเงื่อนไขจากข้าราชการบางส่วน ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหายาเสพติด ปัญหาการกลุ่มการเมือง กลุ่มอิทธิพลทางธุรกิจ และกลุ่มผู้กระทำความผิดกฎหมาย

ในเหตุการณ์ไม่สงบดังกล่าวของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 – 2557 จังหวัดปัตตานี ยังคงมีเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยแนวโน้มการเกิดเหตุการณ์เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 มีจำนวน 294 เหตุการณ์ และภาพรวมของเหตุการณ์คือ

การลอบยิง รองลงมาเป็นเหตุการณ์ลอบวางระเบิด/วัตถุต้องสงสัย และเหตุการณ์ลอบวางเพลิง สถานที่สำคัญ ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

ปี พ.ศ.	จำนวนเหตุการณ์	แนวโน้มการเกิดเหตุการณ์
2547	294	–
2548	383	เพิ่มขึ้นจากปี 2547 จำนวน 89 เหตุการณ์
2549	505	เพิ่มขึ้นจากปี 2548 จำนวน 122 เหตุการณ์
2550	438	เพิ่มขึ้นจากปี 2549 จำนวน 67 เหตุการณ์
2551	365	เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 73 เหตุการณ์
2552	387	เพิ่มขึ้นจากปี 2551 จำนวน 22 เหตุการณ์
2553	337	ลดลงจากปี 2552 จำนวน 50 เหตุการณ์
2554	316	ลดลงจากปี 2553 จำนวน 21 เหตุการณ์
2555	327	เพิ่มขึ้นจากปี 2554 จำนวน 11 เหตุการณ์
2556	245	ลดลงจากปี 2555 จำนวน 82 เหตุการณ์
2557	221	ลดลงจากปี 2556 จำนวน 24 เหตุการณ์

ตารางที่ 2 แสดงการสรุปรายละเอียดของเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

เหตุการณ์	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	รวม
ลอบวางระเบิด วัตถุต้องสงสัย	5	25	46	68	70	60	36	43	43	63	66	525
ลอบยิง	181	228	312	265	234	270	263	221	225	122	53	2,374
ลอบทำร้าย (มีด ฟัน/ไม้ตี)	9	5	5	5	3	1	1	1	1	–	–	31

เหตุการณ์	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	รวม
โจมตี หน่วยที่ตั้ง สถานที่ ราชการ	5	-	-	3	1	2	5	25	14	5	4	64
ลอบ วางเพลิง สถานที่ สำคัญ	68	92	53	71	17	18	5	-	12	4	2	340
ทำลาย ทรัพย์สิน (เผา/ตัด/ โค่น)	16	2	16	8	4	8	10	9	11	18	9	111
ชิง/ปล้น อาวุธ	9	15	3	3	-	-	-	-	2	-	-	38
ปะทะ/ชุมนุม ยิง	1	10	4	17	34	19	9	6	5	6	1	111
เผายาง รถยนต์ โปรยตะปู/ ระเบิด	-	-	67	-	-	5	1	-	1	19	3	96
ฆ่าตัด ศีรษะ	-	6	1	-	2	-	-	-	-	-	-	9
ฆ่าแล้วเผา	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	4	12
พบศพ	-	-	-	-	-	-	1	7	7	7	-	22
ปิดล้อมค้น	-	-	-	-	-	-	2	4	6	1	-	13
รวม เหตุการณ์	294	383	505	438	365	387	337	316	327	245	142	3, 739

ที่มา: ศูนย์ช่วยเหลือเฝ้าระวังยาเสพติดได้รับผลกระทบจังหวัดปัตตานี (ข้อมูล ณ 16 กันยายน 2558)

ส่วนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดปัตตานี นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในปี พ.ศ. 2547 – 2558 นั้นรวมทั้งสิ้น 5, 507 ราย จำแนกเป็นผู้เสียชีวิตมากที่สุด 1, 860 คน รองลงมาเป็นผู้บาดเจ็บสาหัสจำนวน 1, 588 คน และผู้ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยจำนวน 1, 237 คน และที่เสียหายน้อยที่สุดคือ ทุพพลภาพ จำนวน 83 คน ส่วนผลกระทบโดยอ้อมคือทำให้สตรีเป็นหม้ายและเด็กกำพร้าเพิ่มขึ้น และแนวโน้มผู้ได้รับผลกระทบโดยเฉพาะผู้เสียชีวิต ทรัพย์สินเสียหาย และบาดเจ็บเล็กน้อยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

ความเสียหาย	2547 (ราย)	2548 (ราย)	2549 (ราย)	2550 (ราย)	2551 (ราย)	2552 (ราย)	2553 (ราย)	2554 (ราย)	2555 (ราย)	2556 (ราย)	2557 (ราย)	2558 (ราย)
ทุพพลภาพ	7	5	9	3	1	1	4	2	4	1	14	1
บาดเจ็บเล็กน้อย	8	16	35	126	119	54	101	29	27	154	229	107
บาดเจ็บปานกลาง	8	47	98	182	89	50	103	29	106	46	39	11
บาดเจ็บสาหัส	60	83	79	152	101	48	166	40	46	37	90	12
เสียชีวิต	121	143	210	245	154	129	258	99	37	103	142	38
ทรัพย์สิน	29	31	41	107	57	1	32	16	103	256	7	30
ผลอาสิน	4	94	50	22	7	3	2	1	256	–	1	3
บ้านเรือน	1	6	19	18	5	4	51	20	–	–	27	37
ยานพาหนะ	8	13	55	75	50	25	70	29	–	–	153	81
รวมทั้งสิ้น	246	438	596	930	583	315	789	265	547	597	702	320

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดปัตตานี (ข้อมูล ณ กันยายน 2558)

จากการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สินเสียหายทรัพย์สินต่าง ๆ ถูกทำลาย ย่อมทำให้เกิดความเดือดร้อนทั้งสองฝ่ายไม่ว่าจะเป็นชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยมลายูมุสลิมหรือชาวไทยชาติพันธุ์อื่น ๆ ในพื้นที่ดังกล่าว คณะวิจัยจึงเชื่อว่าชนกลุ่มต่าง ๆ เหล่านั้นล้วนแต่ได้เห็นได้สัมผัสถึงความรุนแรงของการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็น

เพศ หญิง ชาย มีอายุที่แตกต่างกันมีการนับถือศาสนาที่ต่างกัน มีภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และมีอาชีพหลักที่เป็นรายได้ของครอบครัวแตกต่างกันย่อมจะมีแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีที่ชัดเจนของแต่ละกลุ่มที่ควรหาคำตอบจากการทำวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาลักษณะบริบทชุมชนวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีตามทัศนะของประชาชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีตามทัศนะของประชาชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีตามทัศนะของประชาชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. เพื่อจัดทำคู่มือแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีตามทัศนะของประชาชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกันจะมีทัศนะต่อแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีแตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกันจะมีทัศนะต่อแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีแตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีทัศนะต่อแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีแตกต่างกัน
4. ประชาชนที่นับถือศาสนาต่างกันจะมีทัศนะต่อแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีแตกต่างกัน
5. ประชาชนที่ใช้ภาษาในชีวิตประจำวันต่างกันจะมีทัศนะต่อแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีแตกต่างกัน
6. ประชาชนที่มีอาชีพเป็นรายได้หลักต่างกันจะมีทัศนะต่อแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา คือ ทศนะที่เป็นแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธี

ด้านประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานีจำนวน 689, 474 คน แต่ที่เป็นประชากรตัวอย่างมีจำนวน 384 คน

ด้านพื้นที่ คือ พื้นที่ของจังหวัดปัตตานีทั้ง 12 อำเภอ 115 ตำบล และ 642 หมู่บ้าน

ด้านระยะเวลา คือ การศึกษาในช่วงระยะเวลา 12 เดือนตั้งแต่ตุลาคม 2557 – ตุลาคม 2558.

ผลการวิจัย

ในการศึกษาบริบทของชุมชนในจังหวัดปัตตานีพบว่าประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 86.25 เป็นไทยมุสลิมและไทยมลายูมุสลิมซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม โดยมีไทยพุทธที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 13.70 และ 0.05 ตามลำดับ จากประชากรทั้งสิ้น 689,474 คน (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2558) ซึ่งคนเหล่านั้นได้ถิ่นฐานตามประวัติศาสตร์ และหลักฐานทางโบราณคดี อยู่ บริเวณริมทะเลหรือชายฝั่งตลอดคาบสมุทรมาเลย์ทั้งฝั่งตะวันตก คือ เมืองไทรบุรี มะละกา และฝั่งตะวันออกคือ ปัตตานี และมาเลเซีย มาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นอย่างน้อยที่รู้จักกันในนาม “ลังกาสุกะ” แต่ในยุคนั้นประชาชนทั้งหมดล้วนแต่นับถือศาสนาพุทธผสมผสานกับศาสนาฮินดู และมีชาติพันธุ์มาเลย์หรือมลายู โดยใช้ภาษามาเลย์ท้องถิ่นหรือภาษามลายู จนต่อมาถึงพุทธศตวรรษที่ 18 – 19 ปะตานี ปาตานี หรือปัตตานี ได้เป็นศูนย์กลางของความเจริญแห่งใหม่และเป็นศูนย์กลางของการเผยแผ่ศาสนาอิสลาม จนได้รับการขนานนามว่า “ปาตานีดารุสลาม”หรือ “ระเปียงเมกกะ”โดยมีเมืองตานี เมืองยะหริ่ง เมืองหนองจิก เมืองสายบุรี เมืองระแงะ เมืองรามันห์ และเมืองยะลา เป็นเมืองบริวารและท้ายที่สุดได้ตกเป็นประเทศราชของสยามหรือประเทศไทยแต่ในช่วงของการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อสร้างเอกภาพในชาติและการสร้างรัฐนิยมในสมัยของจอมพล ป. พิบูล สงคราม ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิต วัฒนธรรมและกฎหมายอิสลาม กับกลุ่มชาติพันธุ์มลายูมุสลิมดังกล่าวจนเกิดการรวมตัวเป็นสมาคมชาวมลายูแห่งเมืองปัตตานี เพื่อเรียกร้องการปกครองตนเองมาตั้งแต่บัดนั้น จนบัดนี้ ความขัดแย้งต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องกลายเป็นสถานการณ์ของความรุนแรงเกิดความไม่สงบขึ้นในพื้นที่ของ 3 จังหวัดชายแดนใต้ คือ

ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ได้ก่อให้เกิดความสูญเสียของชีวิตมนุษย์ทั้งไทยมุสลิม ไทยมลายู มุสลิม และชาวไทยศาสนาอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องค้นหาแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีกันอย่างหลากหลายและต่อเนื่องจวบจนปัจจุบัน

สำหรับการค้นหาคำตอบที่คณะของประชาชนในจังหวัดปัตตานีต่อการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีนั้นประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่พำนักอยู่ในจังหวัดปัตตานีที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามระเบียบวิธีวิจัย จำนวน 405 ตัวอย่าง เพื่อตอบแบบสอบถามและอีก 34 ตัวอย่างมาจากการสัมภาษณ์ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21 – 35 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี – โท – เอก หรือเทียบเท่า นับถือศาสนาพุทธ ใช้ภาษาไทยพูดในชีวิตประจำวัน และเป็นข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างภาครัฐ เป็นต้น

ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนะของประชาชนในจังหวัดปัตตานีที่มีต่อแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีนั้นคณะวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและลักษณะบริบทชุมชนปัตตานีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.54 ซึ่งเป็นระดับทัศนะที่เห็นด้วยมากในด้านชุมชนไทยพุทธ และชุมชนไทยมลายูมุสลิมในจังหวัดปัตตานี มีการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน แต่ประเด็นอื่น ๆ จะมีทัศนะที่เห็นด้วยระดับปานกลาง ตั้งแต่ 2.60–3.26 นอกจากนั้นในด้านปัจจัยที่จะส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีประชาชนในจังหวัดปัตตานี มีทัศนะระดับที่เห็นด้วยมากในเรื่องการไม่แบ่งแยกความแตกต่างทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมของประชาชน แต่ละกลุ่มทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติวิธี มีค่าเฉลี่ยที่ 3.71 เรื่องการไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ของภาครัฐและผู้ก่อความไม่สงบมีค่าเฉลี่ย 3.52 และเรื่องการไม่มีขบวนการก่อการร้ายสากลเข้ามาแทรกแซงภายในจังหวัดปัตตานีทำให้ประชาชนทุกกลุ่มศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติวิธี มีค่าเฉลี่ย 3.50 นอกจากนั้นในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัยที่จะส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีจะมีระดับทัศนะเห็นด้วยปานกลาง หรือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.78–3.45

อย่างไรก็ตามในด้านแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีนั้น ประชาชนในจังหวัดปัตตานี จะมีทัศนะเห็นด้วยปานกลางในทุก ๆ เรื่อง โดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.08 – 3.23 และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด จะเป็นเรื่องแนวทางการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง โดยให้คนกลาง

ช่วยพูดคุย สื่อสาร ระหว่างภาครัฐกับผู้ก่อความไม่สงบ เพื่อลดความตึงเครียด และพยายามหาข้อตกลงในกระบวนการแก้ปัญหาตนเอง

สำหรับการพิสูจน์สมมติฐานที่ใช้ตัวแปรอิสระคือ เพศชาย เพศหญิง อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา ภาคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และอาชีพที่เป็นรายได้หลักของครอบครัว พบว่า กลุ่มประชาชนที่เป็นกลุ่มอายุต่างกัน นับถือศาสนาต่างกัน จะยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ มีทัศนคติต่อแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีแตกต่างกัน ส่วนกลุ่มประชาชนที่มีเพศต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันต่างกัน และการมีอาชีพที่เป็นรายได้หลักของครอบครัวต่างกัน จะปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้นั้นหมายถึง ว่ามีทัศนคติต่อแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีที่เหมือนกันหรือไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนประเด็นสุดท้ายจากการวิเคราะห์สรุปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 34 คน พบว่า แนวทางส่งเสริมที่จะทำให้ประชาชนในจังหวัดปัตตานี สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติวิธีคือ การสร้างความสมานฉันท์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหา พร้อมกับทำความเข้าใจหลักการทางศาสนาและส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความเข้าใจที่ตรงกันทั้งประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธและประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยผ่านระบบการศึกษาให้เกิดความเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ ควบคู่กับการปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มแข็ง ลดผู้มีอิทธิพล และลงโทษอย่างจริงจังกับผู้ก่อการร้ายและผู้กระทำความผิด ขณะเดียวกันควรให้ภาคประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในแต่ละกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้นำชุมชนได้เป็นแกนนำในกิจกรรมสำคัญ ๆ เหล่านี้จริงจริง

อภิปรายผล

ในประเด็นแรกที่จะนำไปสู่การอภิปรายผลคือ ทำไมความแตกต่างด้านอายุและการนับถือศาสนาของกลุ่มประชาชนในจังหวัดปัตตานี จึงมีทัศนคติต่อแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธี แตกต่างกัน เพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคน หรือวัยทำงานซึ่งมีอายุระหว่าง 21 – 35 ปี มีการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป และนับถือศาสนาพุทธ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นคนส่วนน้อยแต่นับถือศาสนาต่างกันคือศาสนาอิสลาม และมีอายุไม่เกิน 20

ปี และอายุตั้งแต่ 36 ปี – 60 ปี ขึ้นไป ซึ่งมีการกระจายกลุ่มมากทำให้มีทัศนคติในการพิจารณาแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีที่แตกต่างกัน เพราะสันติวิธีตามหลักวิธีการนั้นเป็นเรื่องของวิธีการจัดการความขัดแย้งโดยใช้เหตุผลเป็นหลัก ไม่ใช่ความรุนแรง เพราะฉะนั้นจึงทำให้คนที่มีอายุต่างกันและมีประสบการณ์ชีวิตต่างกัน มีทัศนคติต่อแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีแตกต่างกัน ขณะเดียวกันกลุ่มประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาน้อยนั้นอาจเกิดจากความเข้าใจต่อศาสนาอิสลามที่ไม่ลึกซึ้งซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมของประชาชนในแต่ละกลุ่ม ผสมผสานกับความเชื่อว่าการต่อการร้ายสากลเข้ามาแทรกแซงภายในจังหวัดปัตตานีที่มีค่าเฉลี่ยการเห็นด้วยระดับมากจนเกิดความแตกต่างในการพิจารณาถึงแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีได้

ในประเด็นที่สอง กลุ่มประชาชนที่มีเพศต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันต่างกัน และการมีอาชีพที่เป็นรายได้หลักของครอบครัวต่างกันจะมีทัศนคติต่อแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีที่เหมือนกัน หรือไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่จากแบบสอบถามนั้นเป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป นับถือศาสนาพุทธ ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน และรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือลูกจ้างเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้มีประสบการณ์ในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ในจังหวัดปัตตานี หรือต่างประเทศจากการติดต่อสื่อสารจากสื่อต่าง ๆ หรือองค์กรต่าง ๆ ของภาครัฐ ราชการ จึงเกิดความเข้าใจและมีทัศนคติต่อสันติวิธีว่ามีความสำคัญต่อชุมชน และเห็นว่าการไม่ใช้ความรุนแรงเป็นแนวทางที่จะทำให้เกิดความสงบปรองดองการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็จะไม่เกิดขึ้นโดยอาศัยวิธีการใช้คนกลางช่วยพูดคุย สื่อสาร ระหว่างภาครัฐกับผู้ก่อความไม่สงบ เพื่อลดความตึงเครียดและพยายามหาข้อตกลงในกระบวนการแก้ปัญหา นั้น ๆ หรืออาจใช้แนวทางให้ภาครัฐ และผู้ก่อความไม่สงบได้เปิดโอกาสเจรจาต่อรองกันด้วยความสมัครใจ เพื่อหาวิธีการ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย จึงจะทำให้เกิดแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีจะเกิดขึ้นได้

ประการสุดท้าย การที่จะทำให้ประชาชนในจังหวัดปัตตานีหรือจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีได้นั้น จากข้อสรุปคำสัมภาษณ์ได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าควรสร้างความสมานฉันท์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนโดยอาศัยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหาพร้อมกับการทำความเข้าใจหลักการของศาสนาด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มี

ความเข้าใจที่ตรงกันต่อกลุ่มประชาชนทั้งสองศาสนาพร้อมกับการสร้างความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ในทุก ๆ ด้านทั้งในด้านการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในแต่ละกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่องโดยให้ผู้นำชุมชนได้เป็นแกนนำในกิจกรรมสำคัญ ๆ เหล่านั้น สันติสุขก็จะเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะจากการศึกษาของสุรียนต์ สุวรรณราช (สุรียนต์ สุวรรณราช, 2551) เกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีของไทยพุทธ – มุสลิมในจังหวัดสตูลก็พบว่าประชาชนดั้งเดิมส่วนใหญ่ของจังหวัดสตูลนั้นมีชาติพันธุ์มลายู พูดภาษามลายู นับถือศาสนาอิสลามเหมือนกับจังหวัดปัตตานีโดยมีไทยพุทธ และชาวจีนเป็นชนกลุ่มน้อย แต่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน ทำมาหากินร่วมกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ด้วยกิจกรรมการลงแขก การขอแรงร่วมกันตั้งแต่อดีตกระทั่งปัจจุบันจึงไม่เกิดความขัดแย้ง นอกจากนั้นการคัดเลือกผู้นำชุมชนตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบันได้ยึดหลักการเป็นตัวแทนของชนส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงกติกา กฎ ระเบียบในการปกครองจึงไม่มีการต่อต้านหรือขัดขวางสันติภาพจึงเกิดขึ้น หรือกรณีการศึกษาของพรอุษา ประสงค์วรรณะ (พรอุษา ประสงค์วรรณะ, 2557) เกี่ยวกับชุมชนต้นแบบต่างศาสนาที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ก็ใช้หลักความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ช่วยเหลือกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ต่างช่วยกันพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนมีแต่สันติสุข หรือแม้แต่การศึกษาในจังหวัดปัตตานีเหมือนกัน แต่เน้นการอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรมของตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ของสุรียา วานิ พบว่าชุมชนทรายขาวได้นำแนวคิดสมานฉันท์มาปรับใช้เป็นแนวทางการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธ และชาวมลายู มุสลิมในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยใช้วิธีการประนีประนอม การชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจและการร่วมมือกันของทุกฝ่าย สันติสุขจึงเกิดขึ้นในชุมชน หรือจากข้อค้นพบของนิปาติเหมาะ หะยีหามะ และอรอุษา ปุณยบุรณะ (นิปาติเหมาะ หะยีหามะ และอรอุษา ปุณยบุรณะ, 2549) ก็ค้นพบว่า วิธีการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ในด้านการประกอบอาชีพ ลักษณะนิสัย การร่วมชาติพันธุ์ เทคโนโลยี การใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน การเมือง การปกครอง และการศึกษา โดยผสมผสานด้านการบริโภคอาหารด้านภาษา ด้านสถาปัตยกรรม ที่อยู่อาศัย ด้านนันทนาการ ด้านการรักษาโรค และด้านการแต่งกาย ได้ทำให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยน

วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานความเป็นอยู่แบบสังคมพหุวัฒนธรรม สันติสุข ก็เกิดขึ้นได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาในเชิงความคิด ความเชื่อ หรืออุดมการณ์ของประชาชนในด้านการปกครองหมู่บ้าน ชุมชน หรือจังหวัดชายแดนใต้
2. ค้นหาแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธีจากผู้นำศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้ว่าเป็นอย่างไร
3. ควรศึกษาชุมชนที่มีเหตุการณ์รุนแรงกับไม่มีเหตุการณ์รุนแรงในลักษณะของการเปรียบเทียบในจังหวัดชายแดนใต้

เอกสารอ้างอิง

- แผนพัฒนาจังหวัดปัตตานี. (2560). แผนพัฒนาจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2557 – 2560 ฉบับทบทวนใหม่ .
- ไข่มุก อุทยาวลี และคณะ. (2552). การวิจัยประวัติศาสตร์นิพนธ์เมืองปัตตานีเพื่อศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. เอกสารประกอบการประชุมกำหนดแนวทางการนำผลการวิจัยด้านปัญหาชายแดนภาคใต้สู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะและวัลย์วิภา บุรุษรัตนพันธุ์. (2544). เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมและวัฒนธรรมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 4) หน่วยที่ 1 – 7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิปาติเหมาะ หะยีหามะ และอรอุษา ปุณยบุรณะ. (2549). การผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- บัณฑิตย์ ละมะฮุน และคณะ. (2552). มุสลิมกับการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และคณะ. (2552). การศึกษานโยบายมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่สงบและการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้.

- พรอุษา ประสงค์วรรณ. (2557). การศึกษาชุมชนต้นแบบต่างศาสนาที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติใน
แขวงวัดกัลป์ เขตธนบุรี. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พล.ต. ต. ธาณี ทวีศรี. (2548). ปัจจัยความยืดหยุ่นของการก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้ในความคิดเห็นของนักยุทธศาสตร์ทหาร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสตูล. (2550). บันทึกจดหมายเหตุพระยาภูมิรินารักษ์ดี พ.ศ. 2439
– 2443. สตูล: สำนักวัฒนธรรมจังหวัดสตูล.
- สุริยันต์ สุวรรณราช. (2551). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธี
ของไทยพุทธ-มุสลิมในจังหวัดสตูล.
- อารง สุทธาศาสตร์. (2519). ปัญหาความขัดแย้งในสี่จังหวัดภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
พิทักษ์ประชา.